

Agendapunt	Stand van zaken POP3 algemeen
Bijlagen	1 Evaluatie JoLa eindrapport 2 Infographic evaluatie NAJK JoLa 2016
Eigenaar	Willy Verviers en Fer Schenk, Regiebureau POP
Afgestemd met	TPO en EZ (incl. RVO)
Doel	Ter kennisname

Inleiding

De uitvoering van het programma POP3 is in 2016 goed van de grond gekomen. Provincies en Rijk zullen eind december circa 155 openstellingen hebben gepubliceerd en eind 2017 is minimaal € 130 mln. gedeclareerd bij de Europese Commissie.

Deze notitie is bedoeld om het CvT te informeren over deze voortgang. In deze notitie komen de volgende onderwerpen aan de orde.

1. Stand van zaken financiën POP3
2. Stand van zaken openstelling POP3
3. Rapport Agrarisch natuur- en landschapsbeheer 2016
4. Evaluatie Jonge landbouwersregeling (JoLa)

Om het CvT nog beter te informeren over de voortgang is afgesproken om voor het volgende CvT in juni 2017 ook een rapportage over het resultaat van de openstellingen per maatregel te agenderen. Dit is een rapportage naast het uitvoeringsverslag over het jaar 2016.

1. Stand van zaken financiën

De POP3- middelen worden door EU beschikbaar gesteld vanaf 2014 tot en met 2020. Voor ieder jaarbudget heeft Nederland drie jaar de tijd om deze middelen te declareren in Brussel. De beschikbare budgetten voor 2014 en 2015 zullen naar verwachtingen tijdig worden gedeclareerd. Eind 2016 zullen provincies voor ruim 125 mln. - circa 30% van het beschikbare ELFPO budget – openstellen. Dit kan leiden tot uitgaven in 2017 en 2018, maar vraagt van provincies, Rijk en RVO.nl voldoende aandacht om opengestelde bedragen tijdig en adequaat te declareren in Brussel.

Periodiek wordt gerapporteerd aan de EU over de financiële voortgang van het programma. Hieronder treft u de stand van zaken aan per 15 oktober 2016.

<i>financiële prestatie per 15 oktober 2016 (x € 1 mln)</i>	Overheids uitgaven	ELFPO
Verantwoorde uitgaven	86,1	62,1
Vastgelegde verplichtingen	111,8	70,5
Totaal	197,9	132,6

Om het proces van voortgang goed te monitoren is ten behoeve van het CvT een rapportage in voorbereiding waarin naast de cijfers van uitgaven en verplichtingen inzicht wordt gegeven in de voortgang per maatregel, waarbij ook inzicht wordt gegeven in het aantal gehonoreerde en afgewezen subsidieverzoeken.

Prognose realisatie

In 2014 was de eerste EU-jaartranche van € 87 mln. voor POP3 beschikbaar. Dit bedrag moet uiterlijk op 31 december 2017 gedeclareerd zijn. Het beschikbare EU-budget 2015 bedraagt eveneens ca. € 87 mln. De jaren erna is er, rekening houdend met de overheveling van extra middelen uit pijler 1, ca € 115 mln. jaarlijks beschikbaar.

<i>ELFPO x 1 mln.</i>	<i>Jaar</i>			
<i>Budgetjaar</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>
<i>Uiterlijk besteed einde jaar</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>e.v.</i>
Beschikbaar EU-budget	87	87	115	115
Cumulatief beschikbaar	87	174	289	
Geraamde uitgaven cumulatief	130	180	220	
Risico op decommittering	nihil	nihil	70	

Eind 2017 is de verwachting dat ca. € 130 mln. zal zijn gedeclareerd. Deze betalingen betreffen voornamelijk de uitfinanciering van POP2-projecten, de brede weersverzekering, agromilieuvorbintenissen en technische bijstand. Het in 2014 beschikbaar gestelde budget van € 87 miljoen zal daarmee eind 2017 (n+3) besteed zijn.

Eind 2018 moet cumulatief € 174 mln. gedeclareerd zijn (jaarbudget 2014 + jaarbudget 2015). Als de hiervoor gegeven prognose wordt gerealiseerd zal er eind 2018 ca. € 180 mln. zijn gedeclareerd.

De openstellingen van provincies die in 2016 hebben plaatsgevonden/zullen plaatsvinden zullen genoemde raming van € 180 mln. nog ophogen. Een goede raming van geplande kasuitgaven over de jaren van deze onderdelen is nog niet te geven, maar zal naar verwachting in het tweede en derde jaar na openstellingen leiden tot daadwerkelijke uitgaven. Om vanaf 2019 decommittering van EU-middelen te voorkomen is het van belang dat provincies, het Ministerie van EZ de opgaande lijn van openstellingen voortzetten.

2. Stand van zaken openstelling POP3

Hieronder zal worden ingegaan op de voortgang van de diverse openstellingen van het programma. Eind 2016 zullen Provincies en Rijk gezamenlijk cumulatief circa 155 openstellingen hebben gepubliceerd.

Openstellingen 2016 provincies (exclusief maatregel 10 Agrarisch natuur- en landschapsbeheer)

Eind 2015 zijn de eerste openstellingen POP3 geweest in de provincie Noord-Brabant en Overijssel. In de eerste jaarhelft van 2016 volgden de overige provincies. In de zomerperiode zijn de geconstateerde knelpunten in de openstellingskalender 2016 onder regie van het Regiebureau in samenspraak met provincies en RVO opgelost.

Onderstaand overzicht geeft per maatregel aan wat de stand van zaken is per 31 augustus 2016 plus de verwachting voor de rest van 2016.

Uitgangspunt bij het overzicht per maatregel is:

De opengestelde EU-bijdrage is het **maximum** bedrag dat beschikt kan worden op basis van de opengestelde bedragen. Mogelijk valt het lager uit, bijvoorbeeld als het totaal aangevraagde subsidie lager is dan het opengestelde bedrag of ingeval van afwijzingen. Op enkele onderdelen zijn de beschikkingen al geslagen en is het *beschikte bedrag* als 'opengesteld EU-bedrag' meegenomen. Per maatregel ziet het beeld er als volgt uit

mtr nr	naam	beschikbaar EU-bijdrage totale periode 2014-2020	aantal provincies	aantal provincies hebben opengesteld/gaan openstellen in 2016	aantal openstellingen in 2016	opengesteld EU-bijdrage	opengesteld %	restant budget
M01	Acties inzake kennisoverdracht en voorlichting	13.000.000	11	9	8	5.447.000	42%	7.553.000
M04	Investerings in materiële activa	338.220.000	12	12	79*	94.320.000	28%	243.900.000
M16	Samenwerking	28.720.000	12	9	18	11.962.000	42%	16.758.000
M19	Steun voor plaatselijke ontwikkeling/Leader	40.390.000	12	11	36	22.931.000	57%	17.459.000
	totaal	420.330.000			141	134.660.000	32%	285.670.000

* inclusief jonge boeren, totaal 24 openstellingen in 2016

De verwachting is dat er eind 2016 ca 140 openstellingen zijn geweest .

Van het beschikbare budget € 421 mln. zal ca € 134 mln. zijn opengesteld (=32%) Het uiteindelijk verplichtingenbedrag zal lager uitvallen.

Op deze onderdelen van het programma hebben nog geen betalingen plaatsgevonden.

Openstellingen 2016 provincies, maatregel 10 Agrarisch natuur- en landschapsbeheer

In 2016 wordt maximaal €59 mln. uitgegeven voor Agrarisch natuur- en landschapsbeheer (inclusief Europese cofinanciering) voor het beheer op 90.000 ha landbouwgrond.

Openstellingen 2016 Rijk

Het Rijksdeel van het programma bevat een drietal onderdelen, die in totaal een beschikbaar EU-budget hebben van € 75 mln. De brede weersverzekering kende openstellingen in 2015 en 2016 waarna er betalingen hebben plaatsgevonden eveneens in 2015 en 2016.

Een ander onderdeel is de Garantstelling marktintroductie innovatie (GMI). In de notificatie 2016-1 van het POP3 programma (september jl.) is voorgesteld dit onderdeel uit het programma te halen. De beschikbare budgetten worden overgeheveld naar genoemde bredeweersverzekering, waar mogelijkheden zijn om meer EU-budget te besteden dan tot nu toe geprogrammeerd.

Het laatste Rijksonderdeel omvat modulatiegelden bestemd voor de knelsectoren. Op dit onderdeel hebben nog geen openstellingen plaatsgevonden, maar wordt gestreefd naar een openstelling in 2017 voor de maatregel Kwaliteitsregelingen voor de kalversector.

Openstellingskalender 2017 provincies (exclusief maatregel 10 Agrarisch natuur- en landschapsbeheer)

De voorbereiding van de openstellingen in 2017 zijn in volle gang. In 2017 hebben provincies 118 openstellingen gepland. In 2017 wordt evenals in 2016 gekozen voor een systeem van 6 openstellingen per 2 weken. De voorkeuren van de provincies zijn vertaald in een kalender, waarbij indien mogelijk openstellingen van bepaalde maatregelen in een zelfde periode gepland zijn. Hiermee kan ervaring worden opgedaan om na 2017 verder te groeien naar een openstellingskalender waar provincies gelijktijdig op de maatregelen zoals samenwerking en/of kennisoverdracht kunnen openstellen.

3. Rapport Agrarisch natuur- en landschapsbeheer 2016

Uit het rapport '[Ex-ante-evaluatie ANLb-2016 voor lerend beheer](#)' (Alterra, 2016)' blijkt dat er een eerste kwaliteitsslag is gemaakt en dat er kansen liggen voor verdere verbetering. Conform eerdere aanbevelingen richten de provincies en collectieven zich meer op zogenaamde 'kansrijke gebieden'. Dit zijn gebieden waarin provincies samen met collectieven het initiatief nemen om optimale omstandigheden te creëren voor de doelsoorten van het Agrarisch natuur- en landschapsbeheer, zodat duurzame populaties ontstaan. Daarnaast is een eerste slag gemaakt met het implementeren van waterdoelen. Uit het onderzoek blijkt ook dat er meer focus is aangebracht in de te beheren gebieden en dat het agrarisch natuurbeheer buiten kansrijke gebieden is afgenomen. Alterra doet ook de aanbeveling om het beheer buiten kansrijk gebied komende jaren verder te verminderen en zoveel mogelijk op 'zwaar' beheer in te zetten.

De Europese commissie volgt de implementatie van het stelsel op de voet. Zo is er op 20 oktober een vervolfbezoek geweest van de eerder in maart gehouden 'implementation support mission', wordt Nederland vaak gevraagd om bij internationale bijeenkomsten het stelsel toe te lichten en brengt Eurocommissaris Hogan op 22 december, als onderdeel van zijn bezoek aan LTO, een bezoek aan het collectief Groningen West. Hij wil met dit bezoek leren hoe het stelsel van collectief agrarisch natuur en landschapsbeheer werkt.

4. Evaluatie Jonge landbouwersregeling (JoLa)

Vanwege de politieke wens om de eerste openstelling van de JoLa (1 maart 2016) te evalueren is voorafgaand aan de openstelling van 1 december 2016 aan het bureau Bartels opdracht gegeven de openstelling te evalueren. De werkgroep JoLa heeft deze evaluatie begeleid en biedt het evaluatierapport ter informatie aan het CvT aan.

De uitkomsten van het evaluatieonderzoek van bureau Bartels (bijlage 1) geeft goed inzicht in de waardering van de aanvragers op de regeling en de behoefte van de doelgroep in toekomstige regelingen.

De conclusie op hoofdlijnen:

- De doelgroep heeft in grote meerderheid gekozen voor maatregelen binnen het kader van klimaatbestendigheid en milieueffecten. Populairste investering waarop aanvragers subsidie indienen betreft aanschaf Zonnepanelen
- Een grote meerderheid verwacht (een zekere mate van) verbetering van de concurrentiekracht.
- Een meerderheid geeft aan dat zij dankzij de subsidie de investering sneller, uitgebreider of überhaupt hebben gedaan, slechts een klein deel geeft aan dat zij de investering ook zonder subsidie zou hebben uitgevoerd.
- De meerderheid van de aanvragers opereert binnen een maatschap, waarbij de aanvragers duidelijk kozen voor de staffelmethode. Slechts zeven aanvragers kozen voor de vermogenstoets.
- De investeringslijst is beperkt, maar mede dankzij enkele generieke investeringen goed bruikbaar (ruim 500 aanvragers), wel is er behoefte aan uitbreiding van de investeringslijst en de doelgroepen binnen de landbouw.
- Rolverdeling tussen provincie en RVO.nl is onduidelijk (communicatie tussen partijen kan beter)
- De regeling JoLa is goed bekend bij de doelgroep.
- De doelgroep is goed in staat is om zelfstandig een aanvraag in te dienen (vermindering administratieve lasten aanvrager).

De uitkomsten en aanbevelingen van het onderzoek waren grotendeels bekend en hebben geleid tot aanpassingen in regeling voor de openstelling van 1 december 2016. De investeringslijst is fors uitgebreid van 14 naar 20 investeringscategorieën, waarbij rekening is gehouden met investeringen voor meerdere doelgroepen.

Verder is besloten om de openstelling volledig (inclusief communicatie tijdens de openstelling) door RVO.nl uit te laten voeren.

De uitkomst van dit evaluatierapport wordt min of meer bevestigd door een enquête, uitgevoerd door de NAJK onder 200 leden (waarvan een groot deel geen aanvraag heeft ingediend, deels omdat zij niet tot de doelgroep van de regelingen behoorden). De uitkomst heeft de NAJK als pamflet gepubliceerd (zie bijlage 2).

De uitkomst van deze enquête zal bij de voorbereiding van de openstelling 2017 verder betrokken worden. Met de NAJK zullen in het voorjaar van 2017 hierover procesafspraken gemaakt worden.